

Lente '41

Op 14 maart 1941 stond het in de bladen te lezen: achttien verzetsstrijders waren door de Duitsers gefusilleerd.

Het bericht maakte diepe indruk. Zeker, de bezetting had al mensenlevens gevegd: de slachtoffers die in Amsterdam bij het neerslaan van de Februari-staking door Duitse kogels getroffen waren. Hoeveel het er geweest waren, was niet bekend; geruchten deden de ronde waarin van grote aantallen sprake was. Terwijl evenwel bij hun dood het toeval een rol gespeeld had, was bij de achttien geëxecuteerden sprake geweest van een Duits wilsbesluit: het doodvonnis dat niet door toepassing van het gratierecht opgeheven was. Medeleven en verontwaardiging vlamden op – medeleven met de families der geëxecuteerden, verontwaardiging jegens de Duitsers. Achttien doden! Hoeveel zouden nog volgen? Het was een benauwende vraag.

Maar nog geen twee weken na die 14de maart klampten opeens talloze Nederlanders zich aan de verwachting vast dat het einde der verschrikkingen in zicht was.

Die reactie deed zich voor op donderdag de 27ste.

De duizenden, tienduizenden wellicht die op die dag in alle delen des lands, zoals gewoonlijk, om kwart voor twee 's middags naar de Nederlandse nieuwsuitzending van de *European Service* der BBC gingen luisteren (een verboden handeling maar er was niet veel angst voor controle), hoorden de omroeper eerst aankondigen dat hij elk ogenblik 'belangrijk nieuws' verwachtte uit Belgrado, de hoofdstad van Joegoslavië; toen kwamen 'de gebruikelijke kleinigheden: bommenwerper neergeschoten, schip getorpedeerd, luchtaanvallen. Weinig schade, weinig doden.'¹ Maar dan! In Joegoslavië, zo hoorde men opeens, had zich een staatsgreep voorgedaan: prins-regent Paul was met zijn kabinet afgezet, de zeventienjarige troonopvolger had als Peter II het gezag aanvaard, een nieuw kabinet werd gevormd.

Twee dagen tevoren, op 25 maart, was de Joegoslavische regering bezweken voor de Duitse druk: prins-regent Paul en zijn ministers hadden zich bij het Driemogendhedenverdrag aangesloten dat eind september '40 tussen

¹ A. van Boven (ps. van A. van de Kamp): *Jan Jansen in bezet gebied. Oorlogsdagboek van een ambtenaar* (1946), p. 48.